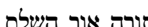

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא ק"א.

עין משפט
גדר מצוה

- ק"א א מ"י פ"ח מהל' שפירית הל' ד סמנ
- לאוין קפא טו"ש"ע ח"מ
- ס"י שלט ספ"ק ז'
- ק"ב ב טו"ש"ע שם ספ"ק ט'
- ק"ג ג מ"י שם הלכה ב
- טו"ש"ע שם ספ"ק ד'
- ק"ד ד מ"י שם טו"ש"ע
- ה ספ"ק ב'
- ק"ה ה מ"י פ"ח מהל' ג' וילה ואברה הל' ג
- ד סמנ לאוין ק"א טור
- ו"ש"ע ח"מ ס"י שט ספ"ק ז'
- ז וט"ע ח"מ הל' כסונין טו"ש"ע
- ק"ו ו ז מ"י שם פ"ו הלכה א והלכה ב
- סמנ עש"ק עב'
- ק"ז ז מ"י פ"ח מהל' ג' שפירית הלכה א סמנ
- לאוין קפא טו"ש"ע ח"מ
- ס"י שלט ספ"ק א'
- ק"ח ח ט"ז מ"י שם הל' ד טו"ש"ע שם ספ"ק ט'
- ק"ט ט ז מ"י שם הל' ו ועין כהשגות
- ובגמרא משנה סמנ שם טור ש"ע ח"מ ס"י פט ספ"ק ג'
- ק"ב כ מ"י שם הלכה א סמנ שם

תורה אור השלם

- 1 לא תעשק את רֵעֶךָ וְלֹא תַגְדֹּל לַאֲחֵיךָ פְעֻלַּת שֹׁבֵר אֶתְךָ עַד בְּקֶרֶב יִירָא יִשְׂרָאֵל לֹא תַעֲשֶׂק שֹׁבֵר עֵינָי וְאֲבִיזִין מֵאֲחִיךָ או מִגְּדֹרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ בְּשַׁעֲרֶיךָ דְּבָרִים כֹּד יֵד
- 3 בְּיָמוֹךָ תִּתֵּן שְׂכָרֹךָ וְלֹא תִבְּאֵר עֲלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עֵינֶיךָ הוֹאֵר וְאֵלֶיךָ הוֹאֵר נִשְׂאֵת אֵת נַפְשׁוֹ וְלֹא יִקְרָא עֲלֶיךָ אֵל ? וְהִזֵּה בְךָ דְּבָרִים כֹּד טו
- 4 אֵל תֹּאמֵר לְרֵעֶךָ לֶךְ וְשׁוֹב וּמָחָר אָתָּךְ וְיֵשׁ אֶתְךָ:
- 5 גַּם כִּי תִשְׁקַח וּמִעֵלָה מֵעַל בְּיָד וְכַחֵשׁ בְּעֵמִיקוֹתָ בַּפְּקֻדוֹת או בְּתַשְׁמוֹת יָד או בְּגֻזַל או עֲשֶׂק אֶת עֵמִיקוֹתָ: יִקְרָא ה' כ ה'

אמר ליה שמייעה ויה אגיר לי פועלים. לא משום שהיה דעמו לדחות אלף היה ירא שלא יהא פנוי ליתן להם ואפילו משום כל תשאה לא היה עוזר כיון שהוא עסוק במלאכה אחרת: **מתקופה** לה אביי וזוהו גזל בו. תימנה וכו' לא ידע אביי לרז שעת מוקי לה באדיל ליה והדר כפריה וי"ל דסבר אביי דלית לן לזאוקמי גזל דומיא דעשק וכי היכי דלא קאי וכחש אעושק לא קאי נמי אגזל אלף תמילת גזל דקרא ותמילת עושק הוא כיחוש ולא דייק כדדייק רב שעת בסמוך דהכלא כתיב או בגזל והכלא כתיב או עשק כלל ביה"מ:

HebrewBooks.org © Moznani Publishers. No commercial use allowed.

אז עשק בתיב. לא גרסינן שעשקו **כבר**: **ולמה** חלקן המתוב **אעבור** עליו בשני באיו. לאו משום דכתיב גזל ועשק שניה בלשון דייק אלף משום דכתיב מרי לאוין תימנה בשלמא הכלא מילקן כדי לעבור עליו בשני לאוין אבל גבי אשם גזילות למנה נכתבו שניהם או בגזל או עשק:

מאריך

כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה ושמואל אמר שכיר שעות דיום גובה כל היום ושכיר שעות דלילה גובה כל הלילה וכל היום תנן שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום תיובתא דרב אמר לך רב לצדדין קתני שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה תנן הויה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע יוצא כיום גובה כל היום יוצא בלילה גובה כל הלילה וכל היום אמר לך רב תנאי הויה דתנאי שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה דברי ר' יהודה ר"ש אומו שכיר שעות דיום גובה כל היום שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה וכל היום כחובש שכר שכיר עובר בה' שמות (ה) הללו ועשה משום יבל תעשוק את ריעך ומשום יבל תגזול ומשום יבל תעשוק שכיר עני ומשום יבל תלזין ומשום יבליומו תתן שכרו ומשום יבל תבא עליו השמש הני דאיכא ביממא ליכא בליליא דאיכא בליליא ליכא ביממא אמר רב חסדא שם שכירות בעלמא איזיה הוא עושק ואזוהו גזל א"ר חסדא לך ושוב לך זה הוא עושק יש לך בידי ואינו נתן לך זה הוא גזל מתקופה לה רב ששת יאזוהו עושק שחייבה עליו תורה קרבן דומיא דפקדון דקא כפר ליה ממונא אלא אמר רב ששת נתתיו לך זהו עושק יש לך בידי ואינו נתן לך זה הוא גזל מתקופה לה אביי יאזוהו הוא גזל שחייבה עליו תורה קרבן דומיא דפקדון בעינן דקא כפר ליה ממונא אלא אמר אביי לא שכרתוך מעולם זה הוא עושק נתתיו לך זה הוא גזל ולרב ששת מאי שנא עושק דקשיא ליה ומאי שנא גזל דלא קשיא ליה אמר לך גזל הגזילה והדר כפריה אי הכי אפילו עושק נמי דהדר כפריה הכי השתא בשלמא התם כתיב או בגזל מכלל דאודי ליה מעיקרא אבל גבי עושק מי כתיב או בעושק או עשק כתיב שעשקו כבר רבא אמר זה הוא עושק זהו גזל ולמה חלקן הכתוב לעבור עליו בשני לאוין: **מתני'** י אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ויש בו משום לא תלזין פעולת שכיר אתך עד בוקר אימתי בזמן שתבעו לא תבעו אינו עובר עליו והמחהו אצל חנוני או אצל שולחני אינו עובר עליו שכיר במונא נשבע ונוטל עבר זמנו אינו נשבע ונוטל אם יש עדים שתבעו (במונא) הרי זה נשבע ונוטל גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום לא תלזין פעולת שכיר אתך עד בקר: **גמ'** מני מתני' לא תנא קמא דמאריך ולא רבי יוסי ברבי יהודה מאי היא דתנאי

מאריך

אלף אמר רב שש וכו'. לקמן פריך לרב ששת מאי שנא עשק דקשיא ליה ומ"ש גזל דלא קשיא ליה: לא כשריפין מעולם. לא דמי לגזל כי נתתי לך דהא מודי ליה דעבר בהדיה וקא גזל ליה: הא לייהו נמי גבי קרבן שבועה כתיב ואי לא כפר שבועה היכא: דגוליה והדר כפריה. כל זמן שלא תבעו צד"ד אלף צינו לצין עכמו היה גזלו ואומר איני נתן לך וכשתבעו צד"ד כפר ונשבע ולעולם גזל לא יקרי אלף א"כ אומר לו איני נתן לך: אי הכי עושק נמי. נוקמיה כרב חסדא בלך ושזו דקשיא לך שבועה היכא כגון דהדר כפריה: הכי גרסינן הכי השאה בשלמא הסס או בגזל כתיב. וכחש השתא מכלל דאודי ליה מעיקרא כלומר וכחש בעמיתו בגזל כמה שהיה גזלו עד עתה בתורת גזל כחש עכשיו וכפר ומקודם כחש קרוי גזל: אבל הכא מי כתיב או בעושק. דינמא וכחש בעושק דמעיקרא: או עשק כתיב. על ידי הכחשה עשקו: שעשקו כבר. משעה שהתחיל לתבעו עושקו כחשמה ולא נקרא עשק על ידי דבר אחר קודם כחשמה: **מתני'** שער בהמה וכלים: יליף בגמרא: לא תבעו אינו עובר עליו בגמרא יליף ליה דכתיב אתך (ש) מדעתך ולא מדעתו: **במהו**. נתקו מאלוהו ומתעמו כחשמה שיהיה פועל כרית לקנות פירות ממוני ואמר לו בעל הבית חנוני מן לו דינר פירות ועלי לשלם: או אמר לשלחני. מן לו דינר מעות: **נשבע** ונוטל. מפרש בגמרא: ואם יש עדים **שבעו**. בזמנו: גר תושב. שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז ואוכל נבילות וטריפות: יש בו משום וכו'. מפרש בגמרא: **גמ'** מאריך

וזה לפי שאין פעולתו עניו. ולא קרינא ציה פעולתו חסד: **ואימא** **לבו וכו'**. דאי לא משתלימנא לא עברנא: **אגרי להדי**. כשהיה האחד לרין לפועלים חבירו פוסק עממן ואמר להן שכרם על בעל הבית: הני שוקאי דסורא. בעלי בתים של סורא שאין מניעין למעות עד יום השוק: **לא עברי**. על שזר פועלין: **מידע ידעי** **דעלו יומא דשוקא** סמכי. להגיע למעות הלכך אפילו אית ליה מעות גביה לא עבר דלדעתה דהכי אימגר ליה וכיון דמיומא קמא לא עברי מו לא עברי כדלמרינן לעיל (א) שאינו עובר עליו אלף בקר ראשון: **אלף משום** **כל תשאה** עובר. מיום השוק ואילך: **שכיר שעות דיום**. ששכר לו מן הבקר עד תלות: **גובה** כל היום. דהא כלתה שכירותו מחמת ואיכא כלל תבא: **שכיר שעות דלילה** גובה **כל הלילה**. ולכשיעלה עמוד השחר עובר משום כל תלזין דהא נשתעבר לו קודם לכן: **ושמואל אמר שכיר שעות דיום הוא** **גובה כל היום**. כדקאמרת ואין לילה הולך אחר יום אלל שכיר שעות דלילה גובה כל הלילה וכל היום שהיום הולך אחר הלילה הואיל ושכירותו צליל יום זה ולא דמי לשכיר יום דלמחול שאינו גובה אלף כל הלילה: **סנ שכיר שעות גובה כל הלילה** וכל היום. בשלמא שמואל מוקי לה בצשירות שעות דלילה אלף רב במאי מוקי לה: לא צדדין. והכי קאמר שכיר שעות יש שגובה כל הלילה ויש שגובה כל היום וכדלמרינן אלף: **יבל צלילה** וכו'. אלמא הואיל ומשכחה פעולתו צלילה הוה ליה שכיר שעות דלילה וקתני **גובה כל הלילה** וכל היום: (א) **משום לא פגזול**. דהא אוקמיה בחיבורו דקא (דק סא). לכוש שכר שכיר דאי גזל ממש מלאו דריצית ואזוהי נפקא:

ה' שמו. תמשה לאוין לא תעשוק את רעך ולא תגזול ולא תלזין ולא תעשוק שכיר עני ואביון ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש ועשה ביומו תתן: **שם שחייבה**. כוליהו כחש ודאי לא נשתכח לה אלף הכי קאמר עבירות כל השמות הללו בשם שכירות הן יש מהן בשכירות לילה ויש מהן בשכירות יום: **גזל** משמע שאנסו צידו מידו ממש טפי מעשק דכתיב (שמואל ב כג) ויגזול את החנית מיד המצרי וכן בצעלי שכם (שופטים ט) ויגזלו את כל אשר יעבור עליהם בדרך: **מסקיף** לה רב שש. על כרחיק עושק דקא כפר ליה הוא מדחייציה עליו בתורת כהנים קרבן שבועה דכתיב (ויקרא ה) וכחש בעמיתו בפקדון או כשתמוט יד וגו':

- א) לעיל עו. לקמן ק"ח.
- ב) לעיל ק"ג וע' ח"מ
- ג) לקמן ק"ב: ד"ה שפיר
- ד) שבות מ"ה: א) לקמן ק"ב: ח) ד' ד' מ"ח
- ה) ד' ק"י: א) ד' ד' משום
- ו) אורי ד"ה ה' שבות:
- ז) ו"צ' א) (לקמן ק"ב)
- ח) ויקרא י"ט: ט) לקמן ק"ב: ט) ו"צ' א)

הגהות הב"ח
(א) גמ' דה' שעות ועשה הללו:

מוסף רש"י

שכיר בזמנו. אם תבעו במין זמן גבייתו (שבויות) נשבע ונוטל. אם כיום ט"ה ממלכתו תבעו, נשבע שלא קיבל ונוטל. שיה אחד מן השבועים ויטלין האמריס בתקנת שבועת (מד): שתקנו לו חכמים דקצלוהו בשבועה מעל הבית ושדויה שאכרי, משום דבעל הבית טרוד בפועלו, וכשכיר שנתן ליה כשמתן תחירו, אבל בעלמא אפילו כיום זמנו נתן לומר פועליו ככר ונשבעות היות שהטילו חכמים על מי שאינו מודה בתקנת (שכיר וכו')